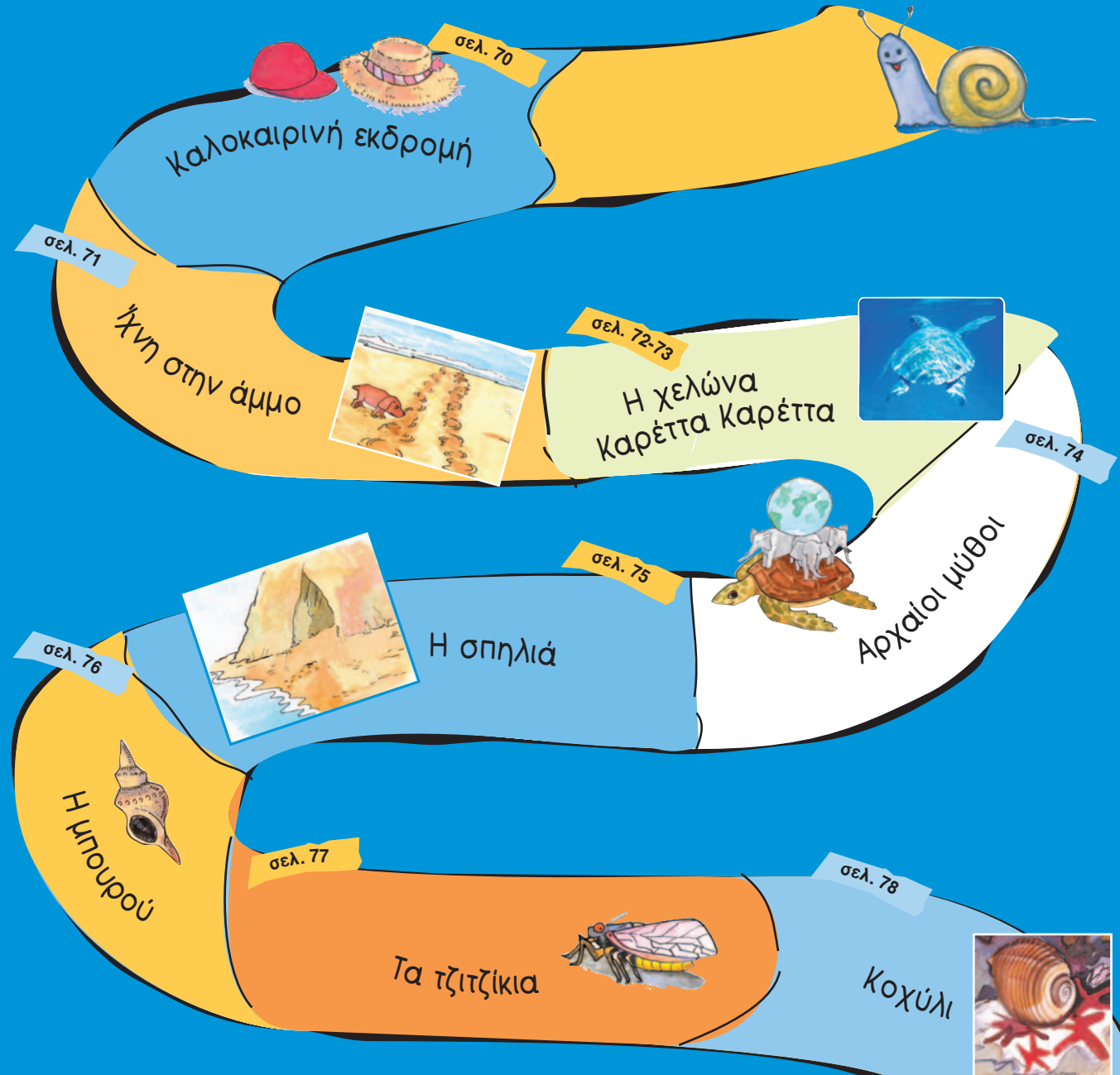

Το κοχύλι

Καλοκαιρινή εκδρομή

Πρώτες μέρες του καλοκαιριού. Ο καιρός έχει ζεστάνει. Οι γονείς των παιδιών είχαν υποσχεθεί σε όλη την παρέα μια εκδρομή στη θάλασσα. Την Κυριακή θα πάνε στην Ψιλή Άμμο.

Από τη ανυπομονησία τους όλα τα παιδιά ξύπνησαν πρωί πρωί, πριν ακόμη χτυπήσει το ξυπνητήρι. Ετοίμασαν τα εκδρομικά τους σακίδια, φόρεσαν τα καπέλα τους και να τα τώρα στο σταθμό των λεωφορείων. Η ώρα είναι 9. Κοιτάζουν τον πίνακα με τα δρομολόγια. Προσπαθούν να βρουν τι ώρα φεύγει λεωφορείο για την Ψιλή Άμμο.

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ			
ΩΡΕΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΗΣ			
Πυργί		Ψιλή Άμμος	
πρωί	απόγευμα	πρωί	απόγευμα
8	3	7	2
9	6	9	3
11	8	10	5
		11	7

Το λεωφορείο των 9 ήταν γεμάτο. Παρατήρησε τον πίνακα με τα δρομολόγια και απάντησε.

- Τι ώρα θα φύγουν τα παιδιά; _____
- Πόση ώρα θα περιμένουν για το επόμενο δρομολόγιο; _____
- Η διαδρομή μέχρι την Ψιλή Άμμο είναι μία ώρα.

Τι ώρα θα φτάσουν εκεί; _____

Ίχνη στην άμμο

– Κάνουμε ένα μεγάλο κάστρο από άμμο; πρότεινε η Μαρίνα. Άρη και Ιωάννα, εσείς θα κουβαλήσετε άμμο με τα κουβαδάκια σας. Η Αγγελική, ο Μολύβιος και εγώ θα ψάξουμε για αχηβάδες για να το στολίσουμε.

– Παιδιά, ελάτε γρήγορα! Κοιτάξτε τι βρήκε ο Μολύβιος! Κάτι μεγάλα στρογγυλά ίχνη που ξεκινούν από τη θάλασσα, φώναξε ο Σαμπέρ. Ας τα ακολουθήσουμε.

Ξαφνικά τα ίχνη σταματούν. Τα παιδιά κοιτάζουν γύρω τους με απορία. Εκείνη τη στιγμή τους πλησιάζει η μαμά του Ορφέα.

– Παιδιά, προσέχετε πού πατάτε! Μην ανακατεύετε καθόλου την άμμο. Βρήκατε τα ίχνη μιας θαλάσσιας χελώνας. Μια χελώνα κάπου εδώ έχει θάψει τα αυγά της. Στην άκρη της παραλίας υπάρχει μια ταμπέλα με πληροφορίες και φωτογραφίες. Πάμε όλοι μαζί να τη δούμε.

Η χελώνα Καρέττα Καρέττα

ΚΑΡΕΤΤΑ ΚΑΡΕΤΤΑ

Η θαλάσσια χελώνα είναι ερπετό. Ζει στη θάλασσα εδώ και εκατομμύρια χρόνια, από την εποχή των δεινοσαύρων. Το καβούκι της έχει σχήμα καρδιάς. Τρώει καβούρια, αστερίες, μέδουσες, ακινούς, σφουγγάρια και καλαμαράκια.

1

2

Από το τέλος του Μαΐου και μετά οι θηλυκές χελώνες βγαίνουν στη στεριά μόνο για να γεννήσουν. Γεννούν πάντα στην παραλία που γεννήθηκαν και οι ίδιες.

Οι χελώνες βγαίνουν από τη θάλασσα τη νύχτα, ανοίγουν τρύπες στην άμμο, γεννούν εκεί τα αυγά τους και τα σκεπάζουν.

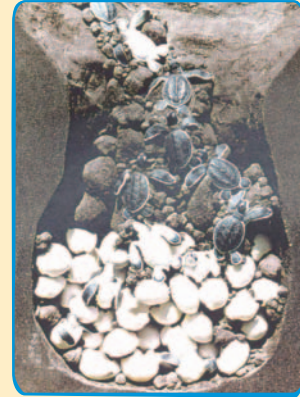
3

Θα γίνω φίλος με το γλάρο, τον κάβουρα, τον ακινο, τον αστερία και το χελωνάκι.

Σε κάθε τρύπα αφήνουν περίπου 120 αυγά. Μένουν θαμμένα στην άμμο δύο μήνες και τα ζεσταίνει ο ήλιος. Οι χελώνες κρύβουν τα αυγά τους καλά, για να μην τα βρει κάποιο ζώο και τα φάει.

4

5

Μόλις τα χελωνάκια βγουν από τα αυγά, τρέχουν προς τη θάλασσα. Πολλά δεν προλαβαίνουν να φτάσουν στο νερό, γιατί τα τρώνε τα θαλασσοπούλια. Όμως κι αυτά που φτάνουν στο

νερό κινδυνεύουν από τα μεγάλα ψάρια. Ελάχιστα μικρά καταφέρνουν να γίνουν μεγάλες χελώνες.

Οι κίνδυνοι για τις θαλάσσιες χελώνες είναι πολλοί. Πιάνονται στα μεγάλα δίχτυα και πνίγονται, επειδή δεν μπορούν να πάρουν αέρα. Τρώνε πλαστικές σακούλες, γιατί νομίζουν ότι είναι μέδουσες και πεθαίνουν. Αν οι παραλίες έχουν φώτα και φασαρία, δεν μπορούν να γεννήσουν.

6

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ

Αρχαίοι μύθοι

– Υπάρχει ένας αρχαίος μύθος από την Ινδία για τη θαλάσσια χελώνα, λέει ο μπαμπάς του Σαμπέρ. Στα αρχαία χρόνια οι άνθρωποι πίστευαν ότι τρεις ελέφαντες κουβαλούσαν τη Γη στις ράχες τους. Αυτούς τους ελέφαντες τους κουβαλούσε πάνω στο καβούκι της μια τεράστια θαλάσσια χελώνα. Η χελώνα κολυμπούσε σε μια θάλασσα χωρίς αρχή και τέλος.

Λένε πως, αν η χελώνα πάψει να υπάρχει, οι ελέφαντες θα χάσουν την ισορροπία τους. Τότε η Γη θα γλιστρήσει από τις ράχες τους και θα χαθεί.

– Και στην αρχαία Ελλάδα πίστευαν ότι η θαλάσσια χελώνα ήταν σπουδαίο ζώο, λέει η μαμά του Ορφέα. Γι' αυτό την είχαν σχεδιάσει πάνω σε νομίσματα. Έλεγαν ότι ήταν το αγαπημένο ζώο της Αφροδίτης, της θεάς της ομορφιάς.

– Παλιά οι ψαράδες πίστευαν ότι θα είχαν καλό ταξίδι αν έβλεπαν χελώνα να κολυμπάει δεξιά από τη βάρκα τους. Όταν έβλεπαν τη χελώνα αριστερά, πίστευαν ότι θα είχαν κακό ταξίδι, συμπληρώνει ο μπαμπάς της Αγγελικής.

Η σπηλιά

Ξαφνικά ο Μολύβιος αρχίζει να τρέχει. Τα παιδιά τον βλέπουν να χώνεται ανάμεσα στα βράχια. Το σκυλάκι χάνεται από τα μάτια τους.

Όλοι ψάχνουν να τον βρουν. Οι πατημασιές του οδηγούν πίσω από ένα μεγάλο βράχο. Τα παιδιά βρίσκονται μπροστά στην είσοδο μιας σπηλιάς.

– Λέτε να είναι σπηλιά πειρατών; ρωτάει η Ιωάννα. Φοβάμαι λίγο.

– Μη φοβάσαι. Θα σου κρατώ το χέρι. Έτσι δε θα φοβάμαι ούτε εγώ, λέει ο Άρης.

Ας μπούμε.

– Ακούγεται ένας θόρυβος, ψιθυρίζει ο Σαμπέρ.

– Μου φαίνεται σαν ροχαλητό. Μήπως είναι κάποιος πειρατής που κοιμάται; ρωτάει η Ιωάννα.

– Παιδιά, μη χάνετε το θάρρος σας, φωνάζει η Μαρίνα. Ο Μολύβιος είναι που γρυλίζει.

– Κάτι θα βρήκε. Πάμε να δούμε, λέει ο Ορφέας.

Κρύβομαι στη σπηλιά.

Εσύ, κάβουρα, **κρύβεσαι** στα βότσαλα.

Ο αχινός **κρύβεται** στα βράχια.

Τα ψάρια **κρύβονται** στη θάλασσα.

Η μπουρού

Τα παιδιά βρήκαν το Μολύβιο. Κι αυτός είχε βρει το θησαυρό που κρυβόταν στη σπηλιά. Είχε σταθεί μπροστά σε ένα μεγάλο κοχύλι και το γάβγιζε. Ήταν μια μπουρού. Στα παλιά χρόνια οι ναυτικοί φυσούσαν μέσα σε τέτοια κοχύλια. Έβγαινε ένας δυνατός ήχος. Έτσι ειδοποιούσαν ότι φτάνουν στη στεριά.

– Με μια μπουρού σφύριζε και ο Τρίτωνας, είπε η Μαρίνα. Ένας αρχαίος ελληνικός μύθος έλεγε ότι ο Τρίτωνας ζούσε στη θάλασσα. Αυτός είχε σώμα ανθρώπου και ουρά ψαριού, όπως οι γοργόνες. Ήταν γιος του Ποσειδώνα, του θεού της θάλασσας. Όταν ο Τρίτωνας θύμωνε, σήκωνε τρικυμία. Οι ναυτικοί έχυναν κρασί στη θάλασσα, για να τον καλοπιιάσουν και να έχουν καλό ταξίδι.

– Ας παίξουμε τους πειρατές. Αυτοί οπωσδήποτε θα είχαν μπουρού, φώναξε η Ιωάννα.

– Πάμε στην ακρογιαλιά να φυσήξουμε με την μπουρού. Ίσως κάποιος μας ακούσει και απαντήσει, είπε ο Σαμπέρ.

– Αν βάλουμε το κοχύλι στο αυτί μας, μπορούμε να ακούσουμε το τραγούδι της θάλασσας, είπε η Αγγελική.

– Και να ονειρευτούμε θαλασσινά ταξίδια, συμπλήρωσε ο Άρης.

Ο κάβουρας θα πάρει την μπουρού.
Αυτός θα την έχει για σπίτι του.

Τα τζιτζίκια

Η Παναγιά το πέλαγο
κρατούσε στην ποδιά της
τη Σίκινο, την Αμοργό
και τ' άλλα τα παιδιά της.

Από την άκρη του καιρού
και πίσω απ' τους χειμώνες
άκουγα σφύριζε η μπουρού
κι έβγαιναν οι Γοργόνες.

Κι εγώ μέσα στους αχινούς
στις γούβες στ' αρμυρίκια*
σαν τους παλιούς θαλασσινούς
ρωτούσα τα τζιτζίκια:

– Ε, σεις, τζιτζίκια μου άγγελοι,
γεια σας κι η ώρα η καλή.
Ο βασιλιάς ο ήλιος ζει;
Κι όλ' αποκρίνονταν μαζί:

– Ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει.

Οδυσσέας Ελύτης

Ελύτης, Ο. 1986³. *Τα ρω του έρωτα*. Αθήνα: Ύψιλον

* **αρμυρίκι**: μικρό δέντρο που
φυτρώνει δίπλα στη θάλασσα.

Κοχύλι

Ένα κοχύλι μου 'δωσαν.

Μέσα του τραγουδά
μια θάλασσα του χάρτη.
Νερό η καρδιά μου γέμισε
με μικρά μικρά ψάρια
από σκιά κι από ασήμι.
Ένα κοχύλι μου 'δωσαν.

Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα

Λόρκα, Φ. Γκ. 1996⁴. *Τα ποιήματα*.
Μετάφραση Δικταίος, Α.
Αθήνα: Σ. Ι. Ζαχαρόπουλος

Δημήτρης Μυταράς, *Η τόννα*

Λέξεις-κλειδιά

Το καπέλο περπατάει!

μολύβι, ψυγείο, περπατάει

Ένας καινούριος μαθητής

καινούριος, παιδί, όνομα, κρύβομαι

Όλοι στο οικόπεδο

οικόπεδο, πολυκατοικία, πινέλο, ανοίγω

Μπλε όνειρα

πίνακας, ουρανός, μπαλόκι, βυθός, ιππόκαμπος

Με πινέλα και φαντασία

μάντρα, φαντασία, παντού, ζωγραφίζω

Ο παπουτσωμένος χιονόδρακος

χιονάνθρωπος, κατσαρόλα, παπούτσι, οδοντόβουρτσα

Μην αγγίζετε! Έχει αγκάθια!

αγκάθι, κλειδί, σπάγχος, αγγίζω

Κοντά στο τζάκι

τζάκι, φλιτζάνι, μπουτσίρα, αγγελία

Η ευχή

ελεύθερος, ευχαριστώ, ευχή, εύχομαι

Ο θείος Παύλος

ταχυδρομείο, ταυτότητα, μάσκα, αύριο

Ένα γράμμα για την Ιωάννα

περιπέτεια, φωτογραφία, γράμμα, γράφω

Δώρα για την Ιωάννα

δώρο, Πινόκιο, τύμπανο, καπέλο

Τι κρύβει το μπαούλο;

συρτάρι, μπαούλο, ταξίδι, μαζεύω

Καράβια

καράβι, καΐκι, συλλογή

Παιχνίδια που ταξιδεύουν

οδηγίες, υλικά, κατάλογος

Το πετροκάραβο

νησί, σημαία, ύφασμα, πετρώνω

Η μετακόμιση

πολυκατοικία, φορητό, γείτονας, ξεφορτώνω

Η Αγγελική

Αγγελική, ποδήλατο, όροφος

Παίζουμε παντομίμα;

ομάδα, παντομίμα, επάγγελμα, παίζω

Βόλτα στο βουνό

βουνό, μέλισσα, πουλί, χελιδόνι, πηγαίνω, μυρίζω

Το κοτσύφι

φύλακας, κοτσύφι, χειμώνας, άνοιξη, σφυρίζω, κελαηδώ

Το ημερολόγιο της Μαρίας

χώμα, προσεκτικά, βάζω, πέφτω

Γεια σου, κότσυφα

φωλιά, Μάρτης, ζέστη, κρύο

Στη βιβλιοθήκη

βιβλιοθήκη, βιβλίο, βιβλιοθηκάριος, ζητώ, διαβάζω

Να σας διαβάσω;

γέρος, γαϊτανάκι, γη, τραγουδώ, χορεύω

Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο

βάρκα, αέρας, θάλασσα, ψαράς, φουσκώνω

Θα γράψουμε το δικό μας βιβλίο

συγγραφέας, περιπέτεια, τάξη, εξώφυλλο, γράφω

Έκθεση βιβλίου

σχολείο, ανακοίνωση, έκθεση, πρόσκληση

Καλοκαιρινή εκδρομή

εκδρομή, θάλασσα, λεωφορείο, δρομολόγιο

Ίχνη στην άμμο

ίχθος, άμμος, χελώνα, αυγό, θάβω, προσέχω, πληροφορία

Η χελώνα Καρέττα Καρέττα

ερπετό, γεννώ, παραλία, σκεπάζω, κίνδυνος, σακούλα, φώτα

Αρχαίοι μύθοι

μύθος, ελέφαντας, κουβαλώ, ταξίδι

Η σπηλιά

σπηλιά, θόρυβος, χάνομαι, ψάχνω

Η μπουρού

κοχύλι, ήχος, Τρίτωνας, ουρά, ναυτικός, κρασί

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- Σελ. 9: 1. Γουαϊνστάιν, Μ. 2003. *Εσύ και το ζωάκι σου: Ένα βιβλίο για σκυλάκια και παιδάκια*. Αθήνα: Κέδρος.
2. Whitehead, S., Viner B. κ.ά. 2000. *Ο σκύλος, ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου*. Αθήνα: Ίριδα.
3. Σκύλοι με αυτοκόλλητα. «Μαθαίνω με αυτοκόλλητα». 1996. Αθήνα: Πατάκης.
- Σελ. 15: 1. Γιαν Βερμέερ, *Ο καλλιτέχνης στο ατελιέ του*. Από το: *Βιέννη-Μουσείο. Ιστορία της Τέχνης. Τα μεγάλα μουσεία του κόσμου*. 1986. Αθήνα: Mondatori-Φυτράκης.
2. Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, *Το εργαστήρι του καλλιτέχνη*. Εθνική Πινακοθήκη.
- Σελ. 17: 1. Ανρί Ρουσσώ, *Μαϊμούδες σε παρθένο δάσος*. Από το: Κάρπι, Π. 1985². *Rousseau. Η ταγγάνα της ζούγκλας. Η τέχνη για τα παιδιά*. Αθήνα: Οδυσσεύς-Αίολος.
2. *Το γαλάζιο πουλί*, τοιχογραφία από την Κνωσό, Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου.
- Σελ. 33: 1. Möllers, F. (φωτ). *Γεωτρόπιο* 147, 1 Φεβρουαρίου 2003.
2. Ζυρίνης, Κ. (φωτ). *Γεωτρόπιο* 156, 5 Απριλίου 2003.
3. Μιχαλάκη, Ρ. (φωτ). *Γεωτρόπιο* 167, 21 Ιουνίου 2003.
- Σελ. 37: 1. Ρουσόπουλος, Γ. (φωτ). *Γεωτρόπιο* 227, 12 Αυγούστου 2004.
2. Ρουσόπουλος, Γ. (φωτ). *Γεωτρόπιο* 227, 12 Αυγούστου 2004.
3. <http://49gym-athin.att.sch.gr/students/pressteam/retrospect2004/queenmary.htm>
- Σελ. 40: Θεόδωρος Βρυζάκης, *Το στρατόπεδο του Καραϊσκάκη*, Εθνική Πινακοθήκη.
- Σελ. 41: 1, 2, 3. Παπαγεωργίου, Α. *Παραδοσιακές φορεσιές Σκόπελος, Χίος, Καστελόριζο*.
4. Στολή ναυτικού των προεπαναστατικών χρόνων. Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος.
5. Τύπος εμπορικού του 18ου-19ου αιώνα. Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος.
6. Το μπρίκι *Τιμολέων*. Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος.
- Σελ. 42: Κωνσταντίνος Παρθένης, *Το λιμάνι της Καλαμάτας*. Εθνική Πινακοθήκη.
- Σελ. 53: 1. <http://www.skiathos.gr/clorida-ranida/index.html> Πρόγραμμα «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη & Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος στη νήσο Σκιάθο».
2. <http://www.dpgr.gr> Φωτ. Αιπειάς
3. www.treknature.com
4. www.turning-earth.co.uk
- Σελ. 56: 1. Φωτογραφία, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης.
2. «Λαζαράκι από την Κω», Δωδεκάνησα. Αρχείο Λουίζας Καραπιδάκη, Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών (Κ.Ε.Ε.Λ.).
3. «Πασχαλινό κουλούρι για τα βαφτιστήρια». Μουσείο του Άρτου στην Αμφίκλεια Φθιώτιδας. Αρχείο του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών (Κ.Ε.Ε.Λ.).
- Σελ. 59: 1. Σαρή, Ζ. *Το γαϊτανάκι*. 2004¹². Αθήνα: Πατάκης.
2. Τριβιζάς, Ε. 1993. *Τα τρία μικρά λυκάκια*. Αθήνα: Μίνωας.
- Σελ. 62: Δημαράς, Α. (επιμ.) 1976. *Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο*. Αθήνα: Ερμής.
- Σελ. 66: Οι ζωγραφιές έγιναν από τους μαθητές της Γ2 τάξης του 70ού Δημοτικού σχολείου Αθηνών. 2004-2005.
- Σελ. 68: Κοκορέλη, Α. 2004. *Αντίο, όνειρά μου*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Σελ. 72-73: 1,2,3 : Αρχέλων, Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας.
4. Μεσογειακός Σύνδεσμος για τη σωτηρία των Θαλάσσιων Χελωνών MEDASSET. Sculpture-McFarland-© D. McFarland
5. Αρχέλων, Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας.
6. Μεσογειακός Σύνδεσμος για τη σωτηρία των Θαλάσσιων Χελωνών. MEDASSET. © Ερευνητικό Κέντρο Ζωολογίας της Νάπολης.
- Σελ. 78: Δημήτρης Μυταράς, *Η τόννα*. Από το: Μυταράς, Δ. & Κ. Βράτις. 1998. *Σαραντα ελληνικά κοχύλια*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Οι φωτογραφίες που δεν αναφέρονται παραπάνω, προέρχονται από το προσωπικό αρχείο της Κ. Κύρδη ή είναι προϊόν ψηφιακής επεξεργασίας της Ου. Λυμπεροπούλου.

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

BIBΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.